

Feminism Inshallah! - Historien om arabisk feminism

Stora förändringar nalkas i arabvärlden. I Libanon demonstrerar kvinnor mot att bli bortgifta, slagna och förkastade. I Marocko utmanas könsroller och föreställningar om kvinnokroppen i ett nytänkande teaterstycke. Och i Saudiarabien trotsar några modiga kvinnor de stenhårda lagarna som förbjuder dem att köra bil. Men det finns starka samhällsstrukturer som motarbetar dem. Det djupt rotade patriarkatet, de upprepade maktskiftena och den ständigt närvarande religionen är stora hinder. Men trots att kvinnornas kamp möter motstånd och bakslag går den vidare, och drömmen om ett jämställt samhälle lever kvar. Feminism Inshallah! handlar om ett århundrade av feminism i arabvärlden, och berättar om några muslimska länders historia ur kvinnornas perspektiv.

Speltid: 54 min.

Från: 13 år

Ämne: Jämställdhet, Historia, Samhällskunskap, Religion, Sociologi

Produktionsland:

© Frankrike 2014

Svensk version:

© Filmo, 2015

Ansvarig utgivare:

Mia Lund Arnell

Filmnr: 7299

För ytterligare källinformation:

Kontakta Filmo
08-445 25 50

I Tunisien har kvinnorörelsen varit starkare än i något annat arabiskt land. Tahar Haddad var pionjär på området och publicerade 1930 en bok som beskrev kvinnornas plats i samhället och religionen och som uppmanade till förändring. Redan då stod det klart vilken som var feminismens största utmaning – religionen och hur den tolkas. Även i Egypten fanns det en tidig feministisk rörelse, och författaren och juristen Qasim Amin kritiserade slöjan redan 1899 i sin bok Kvinnans frigörelse. 1923 bröt den egyptiska kvinnorrättsaktivisten Houda Sharawi ett tabu när hon plötsligt tog av sig sin slöja och visade ansiktet på en järnvägsstation. Handlingen utlöste spontana applåder från flera kvinnor. Houda blev en frontfigur för den egyptiska feminismen och grundade den Egyptiska Feministunionen, som spred sitt budskap om frigörelse från kolonialism och patriarkala strukturer. De feministiska idéerna slog igenom i Tunisien och Egypten, och allt fler kvinnor valde att lämna slöjan hemma. När Tunisien sedan blev självständigt genomförde presidenten Habib Bourguiba flera reformer som gav kvinnor rätt till skolgång, arbete och preventivmedel. Statsfeminismen i Tunisien var en stor framgång. Egypten såg länge ut att vara på väg i samma riktning, kvinnor fick tillgång till utbildning och arbete, men de stora reformerna lät sig väntas på. Egyptens president, Gamal Abdel Nasser drev en feministisk agenda, men han drömde också om en panarabisk förening med islamistiska förtecken. Det muslimska brödraskapet ställde sig starkt emot kvinnors frigörelse, och Nasser behövde deras stöd. Därför fick Egypten aldrig samma statsfeminism som den i Tunisien.

Även i Algeriet mötte feminismen starkt motstånd. Trots att kvinnor framställdes som en viktig del i nationalisternas frihetskamp mot koloniserarna nådde feminismen aldrig fram till sitt mål. Kvinnorna trodde att de skulle nå frigörelse i samband med att landet blev fritt, men med frigörelsen kom istället islamism, och kvinnornas status försämrades. Kriget mot Israel 1967 blev ett nederlag inte bara för de arabiska ländernas militärstyrkor, utan också för den spirande moderniteten. Eftersom det var ett religiöst krig vann de auktoritära och konservativa regimerna legitimitet, och kunde på så vis fortsätta att kuva kvinnor i religionens namn.

Algeriet är inte det enda landet där feminismen fått backa. I och med oljekrisen på 1970-talet växte gulfländernas makt, och de blev

FILMO

En del av Swedish Film AB

Box 6014 • 171 06 Solna • SWEDEN • Tel: 08-445 25 59 • Fax: 08-445 25 60
info@filmo.se • www.filmo.se

trendsättare i arabvärlden. Saudiarabiens kvinnor har inte rätt att köra bil eller vistas ute utan heltäckande slöja. Men på ytan är Saudiarabien ett ultramodernt land, och därför kan de exportera sin sociala modell till andra länder. De religiösa maktmännen har lyckats med något extraordinärt – att få den heltäckande slöjan att bli det normala istället för det extrema. I bland annat Egypten har denna syn nått framgång och allt fler kvinnor ses bära slöja.

Feminismens förkämpar i Arabvärlden jobbar på många fronter. I Marocko sätter en liten teatergupp upp en pjäs som behandlar ämnen såsom kvinnokroppen, sexualitet och mäns ovilja till förändring. Sexologen Heba Kotb försöker göra framsteg inom ramarna för religionen, och frigöra sig från de 1500 år gamla tolkningarna snarare än religionen i sig. I Egypten sjunger ett metalband med bara kvinnliga medlemmar om de förtryckande strukturerna, och i Tunisien lägger Amina upp en bild på sina bara bröst där en text står skriven: Min kropp är ingen annans heder. Kampen förs på många sätt, och arabvärldens kvinnor vägrar ge upp.

Nyckelord

Feminism, arabvärlden, skrifttolkning, kvinnokamp, jämställdhet, genus, förtryck, patriarkat, könsmaktsordning, islam, islamism, teokrati, panarabism, tradition, religion, slöja, emigration.

Diskussionsfrågor

1. Vad är feminismens mål?
2. Vad menas med patriarkala strukturer?
3. Vad menas med statsfeminism?
4. Hur brukar islam och muslimska kvinnor framställas i media?
5. Vilka är feminismens största utmaningar i arabländerna?
6. Hur har den arabiska feminismen utvecklats sedan slutet av 1800-talet?
7. Hur skilde sig feminismen i den koloniserade arabvärlden från den vi ser idag?
8. Tror ni att kvinnors frigörelse kan ske inom religionens ramar?
9. Vem, anser du, har makten att tolka religionens skrifter?
10. Vilka möjligheter till kvinnlig frigörelse och jämställdhet finns i teokratier respektive demokratier?
11. På vilket sätt kan man säga att oljepengar har varit till kvinnors nackdel i gulf länderna?
12. Hur har den panarabiska ideologin varit till kvinnors nackdel i arabländerna?
13. Diskutera kring begreppen "religion" och "tradition" - på vilka sätt kan man säga att de hänger ihop/skiljer sig åt?
14. En gymnasielärare i Stockholm som sett filmen skrev i sin utvärdering, "Eleverna, jag och en annan sam- religionslärare som tittat på den tycker att den tillför ett nytt perspektiv och mer bakgrund till kvinnornas situation i mellanöstern." Varför tror ni att hon skrev så?

Internetkällor

<http://www.svd.se/saudiska-kvinnor-trotsar-traditionen> - Artikel på Svenska Dagbladets hemsida om kvinnor som trotsar traditioner i Saudiarabien.

<http://www.svd.se/ojamlikhet-arabisk-bromskloss> - Artikel på Svenska Dagbladets hemsida om hur bristen på jämställdhet är en ekonomisk bromskloss för arabvärlden.

<https://unicef.se/fakta/diskriminering-av-flickor> - UNICEF om hur flickor diskrimineras i världen.

<http://www.dn.se/ledare/signerat/erik-helmerson-ingen-ljusning-for-mellanosterns-kvinnor/> - Dagens Nyheters hemsida om kvinnornas situation efter den arabiska våren.

<http://islam.se/kvinnosyn/vad-onskar-den-muslimska-kvinnan> - Islam.se om kvinnan och religionen.

<http://sverigesradio.se/sida/avsnitt/501354?programid=1300> - Radioprogram och artikel från Sveriges Radio om islam och feminism.

<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=416&artikel=5479863> - Sveriges Radio om feminismen inom islam.

<http://www.svd.se/feministisk-tolkning-av-koranen> - Svenska Dagbladet om feministisk tolkning av koranen.

<http://www.svd.se/nya-atal-mot-feminist-i-tunisien> - Svenska Dagbladet om Femen-aktivisten Aminas kamp mot den tunisiska staten.

<http://www.ottar.se/artiklar/vi-beh-ver-en-stark-kvinnor-relse> - Tidningen Ottar om bakslagen för Egyptens feminister.

www.ne.se - Nationalencyklopedin

www.google.se - Användbar sökmotor

www.dn.se - Dagens nyheter

<http://factlab.com/#lo=1> - Dagens nyheters skolsajt

www.wikipedia.se - Bra nätencyklopedi

www.filmo.se - Filmos hemsida

Kapitelindelning

Du kan välja att visa hela filmen eller ett speciellt avsnitt.

För starttider till respektive kapitel, se nedan.

Nr	Kapitel	Starttid:
1	Inledning.	00:00
2	Tunisien I: Om bakgrunden till varför feminismen i Tunisien är så starkt befäst. Fritänkaren Tahar Haddad.	03:49
3	Egypten I: Om slöjans betydelse i Egypten. En historisk tillbakablick inom landets feminism.	07:32
4	Tunisien II: Om Habib Bourguiba, Tunisien första president, och hur han skapade lagar som stärkte kvinnornas rättigheter.	12:23
5	Egypten II: Om Gamal Abd el-Nassers inflytande och politik. Om filmens betydelse. Exempel med musikalstjärnan Samia Gamal och sångerskan Oum Kalsoum. Om Muslimska brödrskapet och deras motstånd mot kvinnlig frigörelse.	15:27
6	Algeriet: Om hur självständighetskriget påverkade kvinnornas situation i landet - men också om bakslaget när krigets var slut. Samt om religionens roll.	22:10
7	En vändpunkt. Saudiarabien: Om hur olika geopolitiska händelser från 1967 och framåt förändrar arabvärlden och gör att konservativa får ökad makt. Om kvinnornas situation i Saudiarabien - ett ultramonetärt samhälle med extremt konservativ kvinnosyn.	26:47
8	Egypten III: Om hur miljoner egyptier emigrerade till andra arabländer, vilket påverkade deras kvinnosyn, vilket i sin tur påverkade kvinnornas situation i hemlandet. Om åter-islamiseringen i Egypten.	31:43
9	Marocko: Ger exemplet att islam visst kan inkludera frigörande värderingar för kvinnor. Om rörelsen "Muslimsk feminism" och hur jämställdhet och demokrati hänger ihop. Olika exempel på svårigheten att diskutera sexualitet.	37:55
10	Tunisien III: Om skillnaden mellan religion och tradition. Fortsatt om tabut att diskutera kroppen och sex. Om Aminas foto på Facebook och en ny generation feminister. Om hur sociala medier förenar arabvärldens feminister och ger dem ett viktigt verktyg. Avslutning.	45:22
	Sluttid:	54:31

Feminism Inshallah! passar bra för undervisning i religion och samhällskunskap utifrån de centrala målen i Lgr11 och Gy11:

I årskurs 7-9, samhällskunskap, sid 203, Lgr11

Information och kommunikation:

"Hur individer och grupper framställs, till exempel utifrån kön och etnicitet"

Samhällsresurser och fördelning:

"Skillnader mellan människors ekonomiska resurser, makt och inflytande beroende på kön, etnicitet och socioekonomisk bakgrund. Sambanden mellan socio-ekonomisk bakgrund, utbildning, boende och välfärd. Begreppen jämlikhet och jämställdhet"

I årskurs 7-9, religion, sid 189-190, Lgr11

Religioner och andra livsåskådningar:

"Centrala tankegångar och urkunder i världsreligionerna islam, judendom, hinduism och buddhism" och "Varierande tolkningar och bruk inom världsreligionerna i dagens samhälle"

Religion och samhälle:

"Sambandet mellan samhälle och religion i olika tider och på olika platser", "Religionernas roll i några aktuella politiska skeenden och konflikter utifrån ett kritiskt förhållningssätt" och "Konflikter och möjligheter i sekulära och pluralistiska samhällen, till exempel i frågor om religionsfrihet, sexualitet och synen på jämställdhet"

Etik:

"Vardagliga moraliska frågor som rör flickors och pojcars identiteter och roller, jämställdhet, sexualitet, sexuell läggning samt utanförskap och kränkning"

I gymnasiet, Religionskunskap 1, Gy11

"Kristendomen, de övriga världsreligionerna och olika livsåskådningar, deras kännetecken och hur de tar sig uttryck för individer och grupper i samtiden, i Sverige och i omvärlden", "Religion i relation till kön, socioekonomisk bakgrund, etnicitet och sexualitet" och "Individens och grupperns identiteter och hur de kan formas i förhållande till religion och livsåskådning utifrån till exempel skriftliga källor, traditioner och historiska och nutida händelser"

FILMO

En del av Swedish Film AB

Box 6014 • 171 06 Solna • SWEDEN • Tel: 08-445 25 59 • Fax: 08-445 25 60
info@filmo.se • www.filmo.se